

Identification and Prioritization of Reporting Factors for the National Tax Affairs Organization

Alireza Vaziry ¹, Keyhan Azadi * ², Mojtaba Malekichoobari ²

- 1- PhD student of accounting department, Rasht branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran.
- 2- Assistant Professor of Accounting Department, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran.

Abstract

The present study was conducted with the aim of identifying and prioritizing reporting factors for the National Tax Affairs Organization with an emphasis on processes. In this study, a combined quantitative and qualitative method was used to present the research model. In the qualitative part, experts were asked questions using the snowball method. After conducting interviews, the research components were extracted using coding. In the quantitative part, the model criteria were prioritized using the opinions of experts and managers of the National Tax Affairs Organization and using Analytic Hierarchy Process (AHP). According to the experts' opinions, 66 concepts were identified in the first stage of the research within the framework of 6 categories. After collecting and sorting the concepts in the first stage, in the second stage, the concepts were referred to the experts and they were asked about the concepts in the first stage. Finally, the number of components that were approved in the final research model was 53 within the framework of 6 categories. Therefore, the final research model includes 53 components within the framework of 6 categories; Causal factors are the main phenomenon, strategies, background factors, intervening conditions and consequences. As the research findings show, what is of greater importance in improving the quality of reporting in the Tax Affairs Organization is the perspective of legislators and policymakers towards the implementation and implementation of accrual accounting. Therefore, it is concluded that first, policymakers should correctly understand the importance of the issue of reporting in the Tax Affairs Organization, which is one of the most important pillars in improving the economic situation in the current economic conditions of the country, and in the next stages, prepare the groundwork for its implementation.

Keywords: Reporting, Public Sector, Tax Affairs Organization

Citation:

Vaziry,A. , Azadi,K. and Malekichoobari,M. (2025). Identification and Prioritization of Reporting Factors for the National Tax Affairs Organization. *Journal of Intelligent Marketing Management*, 6(4), 350-372.

شناسایی و اولویت بندی عوامل گزارشگری برای سازمان امور مالیاتی کشور

علیرضا وزیری^۱، کیهان آزادی*^۲، مجتبی ملکی چوبری^۲

۱- دانشجوی دکتری گروه حسابداری، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران.

۲- استادیار گروه حسابداری، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف شناسایی و اولویت بندی عوامل گزارشگری برای سازمان امور مالیاتی کشور با تأکید بر فرآیندها انجام شده است. در این مطالعه از روش تلفیقی کمی و کیفی جهت ارائه مدل تحقیق استفاده شده است. در بخش کیفی از خبرگان با استفاده از روش گلوله برفی سؤال شده است. پس از انجام مصاحبه، مولفه های تحقیق با استفاده از کدگذاری استخراج گردیدند. در بخش کمی با استفاده از نظر کارشناسان و مدیران سازمان امور مالیاتی و با استفاده تحلیل سلسله مراتبی (AHP) به اولویت بندی معیارهای مدل پرداخته شده است. مطابق نظر خبرگان در مرحله اول تحقیق ۶۶ مفهوم در چارچوب ۶ مقوله شناسایی شد. پس از گردآوری و مرتب سازی مفاهیم در مرحله اول، در مرحله دوم مفاهیم به خبرگان ارجاع داده شده و از آنها در رابطه با مفاهیم مرحله اول سؤال شده است. در نهایت تعداد مؤلفه هایی که در مدل نهایی تحقیق مورد تأیید قرار گرفتند ۵۳ در چارچوب ۶ مقوله می باشند. بنابراین مدل نهایی تحقیق شامل ۵۳ مؤلفه در چارچوب ۶ مقوله؛ عوامل علی، پدیده اصلی، راهبردها، عوامل زمینه ای، شرایط مداخله گر و پیامدها می باشد. چنانچه یافته های پژوهش نشان می دهد، آنچه در بهبود کیفیت گزارشگری در سازمان امور مالیاتی از اهمیت بالاتری برخوردار است، دیدگاه قانون گذاران و سیاست گذاران در جهت اجرا و پیاده سازی حسابداری تعهدی است. لذا چنان استنتاج می شود که ابتدا بایستی سیاست گذاران اهمیت موضوع گزارشگری در سازمان امور مالیاتی که در شرایط کنونی اقتصاد کشور یکی از مهم ترین ارکان در بهبود وضعیت اقتصادی است، را به درستی درک کرده و در مراحل بعدی، مقدمات اجرای آن را فراهم کنند.

کلیدواژه‌ها: گزارشگری، بخش عمومی، سازمان امور مالیاتی

استناد:

وزیری، علیرضا و آزادی، کیهان و ملکی چوبری، مجتبی. (۱۴۰۴). شناسایی و اولویت بندی عوامل گزارشگری برای سازمان امور مالیاتی کشور. مدیریت بازاریابی هوشمند، ۶(۴)، ۳۵۰-۳۷۲.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۴/۰۹

تاریخ ویرایش: ۱۴۰۴/۰۵/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۰۱

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۱۰/۰۱

<https://doi.org/JABM.3.2.15564.351256.32578334>

نشریه مدیریت بازاریابی هوشمند، ۱۴۰۴، دوره ۶، شماره ۴، پیاپی ۳۰

ناشر: نشریه مدیریت بازاریابی هوشمند

نوع مقاله: علمی پژوهشی

© نویسندگان

۱- مقدمه

حسابداری و گزارشگری مالی نهادهای بزرگ بخش عمومی در سه دهه اخیر دچار از تحولات و تغییرات زیادی برخوردار شده است. این تحولات اگرچه عمدتاً در کشورهای توسعه یافته رخ داده است، اما کشورهای در حال توسعه و حتی کشورهای کمتر توسعه یافته نیز از آثار آن بی نصیب نمانده اند. اگرچه دانش حسابداری بخش عمومی در طول زمان شکل گرفته است، اما دانش نظری حسابداری در این حوزه مرهون تلاش های بی وقفه صاحب نظران علمی و حرفه ای و تحقیقات دانشگاهی است که ماحصل آن در چهارچوب های نظری و اصول استانداردهای حسابداری مراجع استانداردهای توسعه یافته، منعکس شده است (محمدی و همکاران، ۱۳۹۹). گزارشگری مالی دولتی معمولاً دو هدف عمده را دنبال می کند؛ اول، دولت ها با ارائه اطلاعات مالی می خواهند مسئولیت پاسخگویی خود را معمولاً در قوانین و مقررات پیش بینی شده انجام دهند. دوم، برای اینکه مردم بتوانند در انتخابات تصمیم گیری نمایند، باید گزارشات مستندی حاوی وضعیت مالی دولت ارائه شود تا به همراه گزارش دیوان محاسبات کشور و سایر مراجع ذی صلاح قانونی در این خصوص مبنای قضاوت قرار گیرد تا مردم با در نظر گرفتن وضع موجود و برنامه های ارائه شده توسط اشخاص و گروه ها تصمیم گیری نمایند. همچنین در بسیاری از موارد گزارشگری مالی بخش عمومی به تصمیم گیری افراد در زندگی روزمره یا فعالیت شخصی یا اقتصادی آنان یاری می رساند. از اینرو می توان نتیجه گرفت اهداف گزارشگری مالی دولتی عبارتند از: رعایت بودجه، رعایت قوانین موضوعه، ارائه وضعیت مالی و عملکرد مالی و انجام مسئولیت پاسخگویی (جامعی و همکاران، ۱۳۹۵).

شرکت ها به طور مرتب و دوره ای، ملزم به ارائه انواع گوناگون گزارش درخصوص اطلاعات مالی، مالیاتی، آماری، بازرسی یا صورت های مالی سالانه به سازمانهای دولتی متعدد هستند. از آنجا که شرکت ها مسئول تهیه اطلاعات و دولت ها نیز مسئول پردازش آن اطلاعات هستند، لذا این امر موجب افزایش حجم کار برای هر دو طرف (اعم از تهیه کننده و استفاده کننده اطلاعات) می شود. برای دولت، پردازش تعداد زیاد گزارش های دریافتی از شرکت ها، بسیار چالش برانگیز، زمان گیر و توأم با خطا می باشد. از طرف دیگر، تهیه انواع گوناگون گزارش ها و گاهی اوقات تولید داده های کاملاً یا نسبتاً مشابه در فرمت های مختلف، هزینه های زیادی را به شرکت ها تحمیل می نماید. با پیشرفت فناوری اطلاعات و ارتباطات، سازمان ها و شرکت ها قادر به تبادل بهتر اطلاعات با یکدیگر هستند. رویکرد و فرایند تبادل داده ها و اطلاعات، از تبادل اطلاعات به صورت صرفاً دو جانبه به سوی سیستم های پیشرفته تغییر نموده که منافع آن هم برای بخش خصوصی و هم بخش دولتی است (ابوحوزه و همکاران، ۱۳۹۹). از آنجا که گزارش های مالی، ابزاری برای افزایش اطلاعات مالی قابل اتکایی است که در دسترس عموم قرار می گیرد، در صورت به هنگام بودن می تواند از طریق کاهش اطلاعات خصوصی و محرمانه باعث کاهش احتمال انتخاب نادرست توسط سرمایه گذاران شود. بنابراین می توان چنین پنداشت که ارائه اطلاعات به موقع تر باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی میان سرمایه گذاران خواهد شد (محمدی و همکاران، ۱۳۹۹).

یکی از حوزه هایی که در آن، سازمان یا سازمان های قانون گذار نیازمند دریافت گزارش های دوره ای از شرکت های تحت پوشش خود هستند، حوزه مالیات است. در این میان، اجتناب و فرار مالیاتی در کشورها باعث شده است تا درآمدهای مالیاتی کشورها همواره از آنچه که برآورد شده است کمتر باشد. بنابراین، از جمله موضوعات بسیار مهم که در حال حاضر در اکثر پژوهش ها مورد توجه است، بحث اجتناب و فرار مالیاتی و عوامل موثر بر آن و نتایجی است که از آن حاصل می شود. از دیدگاه نظری، منظور از اجتناب مالیاتی، تلاش در جهت کاهش مالیات های پرداختی است. فرار مالیاتی نوعی تخلف قانونی، اما اجتناب از مالیات، در واقع نوعی استفاده از خلاءهای قانونی در قوانین مالیاتی در جهت کاهش مالیات است. بنابراین، از آنجایی که اجتناب مالیاتی، فعالیتی به ظاهر قانونی است به نظر می رسد که بیشتر از فرار مالیاتی در معرض دید باشد و چون اجتناب مالیاتی در محدوده ای معین جهت استفاده از مزایای مالیاتی است و به طور عمده قوانین محدودکننده ای در زمینه کنترل اجتناب مالیاتی وجود ندارد (رسولی و همت فر، ۱۳۹۸). با توجه به تغییرات

روزافزون رشد فکری جوامع بشری و آگاهی بیشتر افراد از حقوق عمومی و اجتماعی خود، همواره سطح انتظارات در رابطه با مسئولیت پاسخگویی رو به افزایش است و برای دستیابی به این انتظارات، بخش عمومی برای ایفای این مسئولیت نیازمند یک نظام اطلاعاتی مناسب است (ذبیح اله نژاد، ۱۳۹۸). در دهه های اخیر گرایش دولت ها خصوصاً کشورهای توسعه یافته به درآمدهای پایدار از جمله مالیات بوده؛ در این راستا در ایران نیز افزایش مداوم سهم مالیات در بودجه سالانه کشور را شاهد هستیم از طرفی تحریم ها تحقق سایر درآمدهای کشور را با تردید مواجه می نماید که جملگی، ضرورت تحقیق در این بخش از درآمدهای دولت را الزامی می نماید. همچنین طرح جامع مالیاتی از طرح های مهم و ملی کشور و موتور محرک نظام مالیات ایران در گذار از سیستم سنتی و ناکارآمد به مدرن محسوب میشود؛ طرح جامع مالیاتی با رویکرد عدالت محوری و مودی مداری طراحی و تدوین شده، لیکن در بخش گزارشات حسابداری به جهت عدم بهره مندی از سیستم حسابداری جامع مالیاتی، گزارشگری مطلوبی را ارائه نمی کند که خود دلیل مبرهن برای اهمیت و ضرورت تحقیق در ارتباط با گزارشگری سازمان امور مالیاتی است؛ و انتظار می رود نتیجه تحقیق حاضر خلاء ایجاد شده در این بخش از گزارشات را پوشش دهد. سازمان فراگیر خطاهای خود را می پذیرد تا از آنها درس بگیرد اما مسئولیت هایی را نیز که باید بدانها پایبند باشد، بشناسد. تغییرات معطوف به ایجاد فرصت هایی هستند که طی آنها خطاهای گذشته به مثابه عوامل ناکامی مد نظر قرار می گیرند. بر این اساس پژوهش حاضر با هدف شناسایی و اولویت بندی عوامل گزارشگری برای سازمان امور مالیاتی کشور انجام شده است.

۲- ادبیات تحقیق

مولایی ایل ذوله و همکاران (۱۴۰۲) به طراحی مدلی برای شناسایی و اولویت بندی عوامل موثر بر گزارشگری متهورانه مالیاتی با استفاده از روش تحلیل مولفه های اصلی پرداختند. در این پژوهش عوامل موثر بر گزارشگری متهورانه مالیاتی بر اساس مطالعات تجربی، مبانی نظری و با استفاده از روش تجزیه مولفه های اصلی به چهار شاخص مالی، غیر مالی، حاکمیتی و مدیریتی تقسیم شده است. به منظور آزمون فرضیه های پژوهش، به بررسی ۱۲۱ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸ پرداخته شد. از آنجایی که متغیر وابسته متغیری مجازی است، برای تخمین مدل از روش های آمار همبستگی و رگرسیون لاجیت استفاده شده است. نتایج نشان می دهد شاخص های مالی رابطه معناداری با گزارشگری متهورانه مالیاتی ندارند ولی شاخص های غیر مالی، حاکمیتی و مدیریتی دارای رابطه معناداری با گزارشگری متهورانه مالیاتی هستند. دیگر یافته ها بیانگر این است که شاخص های حاکمیتی، مدیریتی و غیر مالی به ترتیب بیشترین تاثیر را بر گزارشگری متهورانه مالیاتی دارند. صابری اسفرجانی و ناظمی (۱۴۰۲) به شناسایی و رتبه بندی عوامل موثر بر گزارشگری مسئولیت اجتماعی در سازمان تامین اجتماعی با استفاده از مدل تحلیل سلسله مراتبی فازی پرداختند. جامعه آماری پژوهش را ۴۵ نفر از مدیران و حسابرسان سازمان تامین اجتماعی استان فارس، تهران و اساتید دانشگاه تشکیل می دهد که به صورت نمونه گیری نظری به عنوان نمونه انتخاب شدند. هم چنین به منظور تحلیل دیدگاه ها و نظرات پاسخ دهندگان از روش سلسله مراتبی فازی، نرم افزار اکسل و SPSS استفاده شد. نتایج نشان داد که به ترتیب اولویت، معیارهای اخلاقی، قانونی، منابع انسانی، محیط زیست، مشتریان و اقتصادی از عوامل موثر بر گزارشگری مسئولیت اجتماعی در سازمان تامین اجتماعی هستند. هم چنین بررسی اهمیت نسبی زیرمعیارها نشان داد که ارائه خدمات الکترونیکی با هدف کاهش آلودگی های محیط زیست، بیمه کارکنان از جمله درمان و بازنشستگی، تقدیر از کارکنان، سیاست پرداخت اقساطی برای بیمه شدگان و بیمه گزاران، افشای هزینه های سازمان به تفکیک ماهیت هزینه و گزارش عملکرد کمیته حسابرسی داخلی در اولویت اول قرار دارند. خواجهی و همکاران (۱۴۰۱) به بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و ضعف کنترل های داخلی پرداختند. جامعه آماری این پژوهش کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران هستند و نمونه آماری شامل ۷۶ شرکت است. از تحلیل آماری رگرسیون و تحلیل واریانس با بکارگیری نرم افزارهای SPSS-22 و Eviews-9 برای آزمون فرضیه های پژوهش استفاده شده است. نتایج حاصل از پژوهش نشان دهنده آن است که بین ضعف کنترل های داخلی و اجتناب مالیاتی رابطه مثبت

و معناداری وجود دارد. همچنین، نتایج به دست آمده از پژوهش بیانگر پایین بودن میزان نرخ مؤثر مالیاتی در شرکت های دارای ضعف بالا در کنترل های داخلی است اما این مورد در خصوص تفاوت دفتری مالیات مصداق پیدا نمی کند. اسماعیل زاده و همکاران (۱۴۰۰) به شناسایی عوامل مؤثر بر گزارشگری پایداری شرکت های داروسازی با استفاده از کاربرد ترکیبی روش های تصمیم گیری چند معیاره و دلفی پرداختند. یافته ها نشان داد از نظر تعامل قوی، معیار همکاری های دانشگاه و صنعت رتبه اول، و معیارهای نوآوری پایدار و همکاری با سایر شرکت ها در مکان های بعدی قرار گرفتند. در این مطالعه معیارهای سودآوری، شدت تحقیق و توسعه و اهرم مالی به عنوان متغیرهای علی قوی و معیارهای عملکرد اجتماعی، نوآوری پایدار و سن شرکت به عنوان متغیرهای علی ضعیف و گزارشگری پایداری به عنوان متغیر معلول در نظر گرفته شدند. نتایج نشان داد که شرکت های داروسازی ایرانی برای دستیابی به اهداف توسعه پایدار، بایستی ارائه مداوم و منظم گزارشگری پایداری سالیانه را مورد تاکید قرار دهند و در این راستا لازم است عوامل کلیدی چون معیار همکاری های دانشگاه و صنعت، معیارهای نوآوری پایدار و همکاری با سایر شرکت ها به عنوان اولویت های اساسی مد نظر قرار گیرد. بهبهانی نیا و همکاران (۱۴۰۰) به بررسی رابطه مسئولیت پذیری اجتماعی، حاکمیت شرکتی و عدم شفافیت گزارشگری مالی در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج آزمون فرضیات با نمونه ای متشکل از ۱۱۴ شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۹۳ الی ۱۳۹۸ نشان داد مسئولیت پذیری اجتماعی سبب کاهش عدم شفافیت شده و حاکمیت شرکتی از شدت این رابطه منفی می کاهد. نتایج آزمون فرضیات با نمونه ای متشکل از ۱۱۴ شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۹۳ الی ۱۳۹۸ نشان داد مسئولیت پذیری اجتماعی سبب کاهش عدم شفافیت شده و حاکمیت شرکتی از شدت این رابطه منفی می کاهد. حسینی و همکاران (۱۴۰۰) به بررسی نقش گزارشگری مالیاتی متهورانه در احتمال وجود تقلب در صورت های مالی پرداختند. چهار فرضیه برای بررسی این موضوع تدوین و داده های مربوط به ۱۵۵ شرکت عضو بورس اوراق بهادار تهران برای دوره زمانی بین سال های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۵ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. الگوی رگرسیون پژوهش با استفاده از روش رگرسیون لجستیک، بررسی و آزمون شد. نتایج پژوهش نشان داد، متغیر تفاوت نرخ قانونی و نرخ مؤثر مالیاتی به عنوان شاخص مستقیم گزارشگری مالیاتی متهورانه اثر مثبت معناداری بر احتمال وجود تقلب در صورت های مالی دارد. علاوه بر این، نتایج مویید آن است، متغیر تفاوت بین نسبت سود عملیاتی به فروش و ضریب سودآوری صنعت به عنوان شاخص معکوسی از گزارشگری مالیاتی متهورانه اثر منفی معناداری بر احتمال وجود تقلب در صورت های مالی دارد. از سوی دیگر، نتایج نشان داد، متغیرهای تفاوت سود ابرازی و سود مشمول مالیات قطعی شده توسط سازمان امور مالیاتی و مدیریت سود (حداقل سازی سود) اثر معناداری بر احتمال وجود تقلب در صورت های مالی ندارد. بندران و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی تأثیر کیفیت گزارشگری مالی اینترنتی و ویژگی های شرکت بر محتوای اطلاعاتی ارزش بازار حقوق صاحبان سهام پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که مطابق مدل اولسن (۱۹۹۵) سود هر سهم و ارزش دفتری آن دارای محتوای اطلاعاتی بوده و کیفیت گزارشگری مالی اینترنتی نیز باعث افزایش محتوای اطلاعاتی ارزش بازار حقوق صاحبان می شود. همچنین در شرکت هایی که کیفیت گزارشگری مالی اینترنتی بیشتر است؛ اندازه شرکت و سودآوری باعث افزایش محتوای اطلاعاتی مزبور شده ولی اهرم مالی از محتوای اطلاعاتی آن می کاهد.

دونکور و همکاران (۲۰۲۲) تحقیقی تحت عنوان "کیفیت گزارش یکپارچه و شیوه های اجتناب از مالیات شرکتی در شرکت های فهرست شده آفریقای جنوبی" انجام داده اند. هدف این مطالعه بررسی رابطه بین کیفیت گزارش دهی یکپارچه (IR) و اجتناب از مالیات شرکتی (CTA) است. یافته ها این مطالعه نشان می دهد که کیفیت IR به طور منفی با شیوه های CTA شرکت ها مرتبط می شود.

همچنین نتیجه‌گیری می‌شود که اگرچه سطح شفافیت شرکت‌ها به دلیل کیفیت IR افزایش می‌یابد، پیچیدگی شرکت، رابطه منفی قابل توجهی بین شیوه‌های IR و CTA را کاهش می‌دهد. یافته‌ها همچنین نشان می‌دهد که رابطه IR-CTA ثابت نیست اما در عوض در چندک‌های CTA متفاوت است. در سطوح تهاجمی CTA، هیچ رابطه‌ای بین کیفیت IR و شیوه‌های CTA شرکت‌ها ایجاد نمی‌شود. مفهوم عملی یافته‌ها توصیف مفید و دقیق‌تری از رابطه بین کیفیت اطلاعات و عملکرد CTA، با تمرکز بر IR، یک مکانیسم گزارش‌دهی نوظهور که نوآورانه و شفاف در نظر گرفته می‌شود، ارائه می‌کند. رومانو و همکاران^(۲۰۲۲) تحقیقی تحت عنوان "درک تفاوت‌های بین فرهنگ‌های شیوه‌های گزارش‌دهی همتا: شواهدی از بازی‌های فرار مالیاتی در مولداوی و فرانسه" انجام داده‌اند. با جمع‌آوری داده‌ها در یک کشور پس از فروپاشی شوروی (مولداوی)، آنها به‌ویژه بر این موضوع تمرکز می‌کنند که چگونه میراث شوروی استفاده از شهروندان به عنوان خبرچین خصوصی ممکن است تأثیر طولانی‌مدتی بر تمایل آنها برای همکاری با مقامات دولتی داشته باشد. سپس آن تأثیرات را با رفتار گزارش‌دهی همتایان در فرانسه، یک جامعه غربی، مقایسه می‌کنند. نتایج آنها نشان می‌دهد که شرکت‌کنندگان در مولداوی همکاری با مقامات را از نظر اجتماعی کمتر از همتایان خود در فرانسه می‌بینند. نتایج آنها همچنین نشان می‌دهد که شرکت‌کنندگان در مولداوی کمتر از افراد در فرانسه در گزارش‌دهی همتایان شرکت می‌کنند. با این حال، در این تحقیق همچنین دریافتند که گزارش کمتر همتا لزوماً به معنای رعایت کمتر مالیاتی نیست. شرکت‌کنندگان در هر دو کشور نرخ‌های انطباق مالیاتی بسیار مشابهی را نشان می‌دهند. آنها تأثیر گزارش‌دهی همتا بر رعایت مالیات در مولداوی را با استفاده از تجربه گذشته کشور در دوران شوروی توضیح می‌دهند، زمانی که گزارش‌دهی به مقامات امری رایج بود و پیامدهای سنگینی به همراه داشت. اوورس و همکاران^(۲۰۲۱) تحقیقی تحت عنوان "شفافیت مالی برای نجات: اثرات گزارش‌دهی عمومی کشور به کشور در بخش بانکداری اتحادیه اروپا بر اجتناب از مالیات" انجام داده‌اند. در این تحقیق تأثیر شفافیت مالی اجباری را بر اجتناب از مالیات شرکت‌ها تجزیه و تحلیل کرده‌اند. آنها پیش‌بینی می‌کنند و متوجه می‌شوند که بانک‌های در معرض هزینه مالیات خود را نسبت به بانک‌های چند ملیتی که هیچ فعالیتی در بهشت‌های مالیاتی برای افشای ندارند، و همچنین نسبت به بانک‌های داخلی که تحت تأثیر دستور جدید قرار ندارند، افزایش داده‌اند. در آزمایش‌های اضافی، نمونه بانک‌های چند ملیتی در معرض دید خود را با چندین گروه کنترل از بخش مالی و سایر صنایع مقایسه می‌کنند. نتایج نشان می‌دهد که گزارش‌دهی کشور به کشور می‌تواند به عنوان یک ابزار سیاستی اضافی برای جلوگیری از اجتناب مالیاتی شرکت‌ها عمل کند، اما تنها زمانی که گزارش‌دهی فعالیت‌های حفاظت مالیاتی شرکت‌ها را در معرض نظارت عمومی قرار دهد. ادھیکاری و همکاران^۳ (۲۰۲۱) تحقیقی تحت عنوان "مطابقت مالیاتی مشاغل کوچک تحت گزارش شخص ثالث" انجام داده‌اند. در این تحقیق از داده‌های اداری محرمانه از اظهارنامه‌های مالیاتی و گزارش‌های اطلاعاتی برای تخمین تأثیر گزارش‌دهی درآمد شخص ثالث بر رعایت مالیات کسب‌وکارهای کوچک استفاده کرده‌اند. آنها شاخصی از استفاده از کارت پرداخت در سطح منطقه رفت و آمد ایجاد می‌کنند و از این تغییر برای شناسایی تأثیر فرم K-1099 بر دریافت‌ها و کسورات گزارش‌شده توسط مشاغل کوچک استفاده می‌کنند. به طور کلی، متوجه می‌شوند که این قانون به میزان متوسطی دریافت‌های گزارش‌شده را بدون افزایش قابل توجه کسر افزایش می‌دهد. در این تحقیق همچنین ناهمگونی قابل توجهی را یافتند، با شرکت‌های کوچک‌تر، شرکت‌هایی در صنایع تجاری به مصرف‌کننده، و شراکت‌هایی که افزایش نسبتاً زیادی در دریافت‌ها و افزایش جزئی جبران‌کننده در کسورات را گزارش می‌کنند که حاکی از افزایش متوسطی در رعایت مالیات است. کورون و همکاران^(۲۰۲۱) تحقیقی تحت عنوان "اثرات استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، حسابرسی و اجرای

1 Romaniuc

2 Overesch

3 Adhikari

4 Kurauone

قانونی بر فرار مالیاتی: شواهد از ۳۷ کشور آفریقایی " انجام داده اند. این مطالعه اهمیت استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی (IFRS)، حسابرسی و اجرای قانونی در مورد فرار مالیاتی را برای گروهی متشکل از ۳۷ کشور آفریقایی برای دوره ۲۰۰۸-۲۰۱۷ بررسی می کند. این کشورها متعاقباً در زیر نمونه های چهار خوشه ای مجدداً گروه بندی شدند. برای تحلیل از رگرسیون حداقل مربعات سه مرحله ای استفاده شد. نتایج نشان می دهد که بین IFRS و فرار مالیاتی در برخی خوشه ها (یعنی پذیرندگان اولیه IFRS و مجریان قوی قانونی) رابطه منفی و معناداری وجود دارد. خوشه های دیگر (تأخر پذیرندگان IFRS و مجریان ضعیف قانونی) دارای علامت ضریب مشابهی هستند، هرچند از نظر آماری ناچیز است. علاوه بر این، شواهد نشان می دهد که پذیرش و بکارگیری IFRS منجر به بهبود کیفیت گزارشگری مالی و کاهش فرار مالیاتی در برخی از حوزه های قضایی آفریقا می شود. علاوه بر این، اجرای قانونی در رابطه با فرار مالیاتی در دو گروه (یعنی پذیرندگان اولیه IFRS و مجریان قوی قانونی) از نظر آماری معنادار است. برخی از کشورهای آفریقایی در اتخاذ و اجرای IFRS کند یا ناکارآمد هستند که به خودی خود نمی تواند انطباق مالیاتی را بهبود بخشد IFRS. تنها زمانی می تواند به هدف خود دست یابد که اجرای قانونی قوی وجود داشته باشد (مانند کنترل فساد، حاکمیت قانون، چارچوب نظارتی مؤثر، صدا و پاسخگویی، نظارت قوی، و حسابرسی برای ارتقای شفافیت). بدیهی است که بر خلاف مجریان ضعیف قانونی، کشورهایی که اجرای قانونی قوی دارند، مطابقت با استانداردهای بین المللی گزارش های بین المللی (IFRS) بالایی دارند که می تواند استانداردهای حسابرسی و گزارشگری را تقویت کند و از این رو، انطباق مالیاتی را بهبود بخشد. چن و گانگ (۲۰۲۱) تحقیقی تحت عنوان "مقایسه پذیری حسابداری، کیفیت گزارشگری مالی و قیمت گذاری اقلام تعهدی" انجام داده اند. این مطالعه تاثیر مقایسه پذیری حسابداری بر کیفیت گزارشگری مالی و این که چه میزان از کاربران صورت های مالی پیامدهای تعهدات شرکت ها را درک می کنند، را بررسی می کند. نتایج تحقیق شواهدی را ارائه داد که قابلیت مقایسه پذیری با دقت و صحت پیش بینی های مدیریتی رابطه مثبتی دارد، همچنین مقایسه پذیری موجب بهبود توانایی مدیران برای پیش بینی عملکرد آتی شرکت می شود. علاوه بر این، دریافتند که وقتی قابلیت مقیاس پذیری با دوره قبل بیشتر است، تعهدات اختیاری دوره جاری همبستگی مثبت کمی با بازده جاری و همبستگی منفی کمی با بازده آتی دارد، مطابق با پیش بینی ها قابلیت مقایسه پذیری، بهره وری قیمت گذاری اقلام تعهدی را بهبود می بخشد و نتایج برای کنترل درونزایی مقایسه پذیری حسابداری و چندین مدل تجربی مختلف تعمیم پذیر است. به طور کلی، یافته های تحقیق نشان می دهد که افزایش قابلیت مقایسه پذیری حسابداری برای تهیه کنندگان و کاربران صورت های مالی مفید است. زینگ و یان (۲۰۱۹) تحقیقی تحت عنوان "کیفیت اطلاعات حسابداری و ریسک سیستماتیک" انجام داده اند. در این تحقیق با پیوند دادن کیفیت اطلاعات حسابداری به ریسک سیستماتیک، با الهام از آخرین بررسی های نظری، با استفاده از مجموعه ی شرکت های لیست شده در پایگاه های داده CRSP و Compustat از ۱۹۶۲ تا ۲۰۱۲، به این نتیجه رسیده اند که کیفیت اطلاعات حسابداری به طور معنادار و منفی با ریسک سیستماتیک مرتبط است، این رابطه برای شاخص های جایگزین این دو ساختار، از جمله یک معیار ریسک بدون مدل، نیز استوار است. تجزیه و تحلیل های بیشتر نشان می دهد که بهبود کیفیت اطلاعات حسابداری موجب کاهش ریسک سیستماتیک می شود. میگوئل و دی لا پنا^۳ (۲۰۱۸) تحقیقی تحت عنوان "سیستم اطلاعات حسابداری جدید: یک برنامه برای یک مزیت اجتماعی پایه در اسپانیا" انجام داده اند. این مقاله بر اساس نظریه مدیریت عمومی جدید، یک مدل حسابداری کل را برای هزینه های حسابداری به عنوان یک سیستم اطلاعاتی چند سالانه مطرح می کند که اطلاعات مربوط به یک مزیت اجتماعی اساسی بالقوه را تکمیل نموده و گسترش می دهد. این سیستم با

1 Chen & Gong

2 Xing & Yan

3 Miguel & De La Pena

هدف دستیابی به حداکثر شفافیت در پاسخگویی در ادارات دولتی با اطمینان از ارائه به موقع اطلاعات کیفیتی درباره روندهای موجود در مواردی که آن را تأمین می کنند، به تفصیل گزارش می دهد.

۳- روش تحقیق

در این مطالعه از روش آمیخته متوالی از نوع اکتشافی استفاده گردید، تا با به کارگیری روش های کیفی و کمی در کنار یکدیگر از مزایای هر دو روش استفاده گردد. در طرح های تحقیق آمیخته اکتشافی در صدد زمینه یابی درباره موقعیت نامعین می باشد. به این منظور ابتدا به روش مصاحبه، داده های کیفی گردآوری گردید. با استفاده از این شناسایی اولیه امکان صورت بندی فرضیه هایی درباره پدیده مورد مطالعه فراهم گردید. پس از آن در مرحله بعدی پژوهشگر از طریق گردآوری داده های کمی، نظرسنجی خبرگان فرضیه ها را مورد آزمون قرار داد. در این نوع طرح های تحقیق آمیخته، به داده های کیفی اهمیت بیشتری داده می شود. علاوه بر آن در توالی گردآوری داده ها، ابتدا داده های کیفی و سپس داده های کمی گردآوری می شوند. پژوهشگر بر مبنای یافته های حاصل از داده های کیفی، داده های کمی را گردآوری کرده است، تا با بررسی، تعمیم پذیری یافته ها را میسر سازد، چون روش های تحقیق کمی و کیفی مکمل یکدیگرند، استفاده از هر دو روش در روش آمیخته موجب بررسی و فهم عمیق تر مسائل پژوهشی می شود. در این پژوهش پس از مصاحبه با ۲۸ نفر از خبرگان تجزیه و تحلیل کیفی با استفاده از روش برخاسته از داده ها انجام گرفت. سپس مدل اولیه طراحی گردید و فرضیه های پژوهش صورت بندی شد و جهت آزمون و تعمیم پذیری در قالب پرسشنامه به مدیران و خبرگان داده شد.

مشارکت کنندگان در مطالعه در بخش کیفی شامل مدیران عامل و اعضای هیئت علمی دانشگاه مسلط به حیطه پژوهش، مدیران جامعه حسابداران رسمی، مدیران دیوان محاسبات و خبرگان سازمان امور مالیاتی بودند. تعداد کلیه خبرگان مشارکت کننده در مطالعه ۲۸ نفر بودند. برای طراحی الگو در مرحله کیفی بر اساس راهبرد نمونه گیری هدفمند، تعدادی متخصص و خبره در حیطه پژوهش شناسایی شد و با توجه به معیار اشباع داده ها و تکرار اطلاعات با آنان مصاحبه های نیمه ساختار یافته به عمل آمد. با استفاده از این شیوه مصاحبه، پژوهشگر سوال های یکسانی را که توالی و جمله بندی آن بر اساس مبانی نظری از قبل تعیین شده بود، از تمام پاسخ دهندگان سوال نمود. در موارد لازم، هنگام انجام مصاحبه، متناسب با شرایط و جو مصاحبه، سوالات بیشتری پرسیده شد تا مصاحبه شوندگان اطلاعات گسترده تر و عمیق تری را در اختیار پژوهشگر قرار دهند. در بخش کمی نمونه گیری به صورت هدفمند که همه افراد جامعه آماری که مدیران دیوان محاسبات می باشند، برای انتخاب شدن شناس مساوی داشتند، انجام شد. حجم نمونه در بخش کمی برابر با ۶۵ نفر می باشد. با مشخص شدن معیارهای اصلی مطالعه، در مرحله کمی با استفاده از تحلیل سلسله مراتبی (AHP) به اولویت بندی عوامل پرداخته شده است. در این مرحله از تحقیق جهت انجام تحلیل ها از نرم افزار Expert Choice 11 استفاده شد.

۴- نتایج

این مطالعه در دو گام انجام شده است. در گام اول که گام کیفی می باشد، مولفه ها و مدل تحقیق بر اساس خبرگان استخراج گردیده است. در گام دوم که گام کمی می باشد بر اساس نظر کارشناسان و مدیران سازمان امور مالیاتی کشور به تحلیل عامل تاییدی مولفه های استخراج شده در گام اول پرداخته شده است.

بخش کیفی

برای شناسایی و انتخاب اعضای پانل از روش نمونه گیری گلوله برفی یا همان نمونه گیری زنجیره ای استفاده شده است. در حقیقت در این پژوهش ابتدا دو نفر از خبرگان شناسایی شد و سپس از آنها خواسته شد تا متخصصان و خبرگان دیگر که به حوزه تحقیق اشراف دارند را معرفی کنند. با استفاده از نظرات آنها لیستی از ۴۰ خبره شناسایی شد که در زمینه مورد مطالعه تخصص داشتند. در گام بعدی فرم طراحی شده که شامل موضوع پژوهش، هدف پژوهش و مدت زمان و تعداد دوره های تقریبی پژوهش بود و این فرم در اختیار ۴۰

خبره شناسایی شده قرار داده شد و از آنها خواسته شد تا تمایل و موافقت خود را با مشارکت در پانل (مشارکت کنندگان) اعلام کنند. در مجموع تعداد ۳۲ نفر از خبرگان تمایل و موافقت خود را برای پژوهش نشان دادند. در نهایت نیز بر اساس اشباع نظری مفاهیم، نظر ۲۸ نفر در مدل تحقیق اعمال گردید.

پس از مراجعه به خبرگان و انجام مصاحبه با آنها، کدهای موجود در متن مصاحبه ها به دو صورت مولفه اصلی و مولفه فرعی استخراج گردیدند. مؤلفه های کلی تحقیق در چارچوب جدول ۱ در مرحله اول استخراج گردید.

جدول ۱: مؤلفه های کلی تحقیق

ردیف	مؤلفه های اصلی	مؤلفه های فرعی
۱	عوامل علی	الزامات قانونی و مقررات دیدگاه قانون گذاران و سیاست گذاران نوع اظهارنامه ها ساده سازی فرآیندها اعتماد سازی رعایت عدالت رعایت استانداردهای بخش عمومی استفاده از تجارب دیگر کشورها عوامل سیاسی
۲	پدیده اصلی	منتفع شدن همه استفاده کنندگان افزایش قابلیت وصول مالیات تغییر ارزیابی عملکرد شفافیت مطابقت با مبانی حسابداری تعهدی پاسخگویی قابلیت وصول قابلیت اندازه گیری قابل اتکا بودن بومی سازی سیستم
۳	شرایط مداخله گر	تهیه دستورالعمل های لازم ایجاد شرایط لازم برای اعایت و اجرای دستورالعمل ها خصوصیات مدیران شرایط و نیاز دستگاه های اجرایی سیاست میزان و نحوه افشاء اطلاعات حمایت سیاست گذاران و مدیران

زیرساخت های سخت افزاری و نرم افزاری		
یکپارچگی سیستم های حسابداری		
تعیین معیار و استاندارد لازم	راهبردها	۴
استقرار سیستم به روز و مکانیزه		
بهبود آموزش و ترویج موضوع در دانشگاه		
ایجاد نهادهایی برای سازمان دهی و نظارت		
کاهش تضاد منافع		
کاهش عدم تفارن اطلاعاتی		
کاهش فرار مالیاتی		
فرهنگ سازی داخل سازمان		
برنامه ریزی دقیق		
متقاعدسازی داخل سازمانی و همراهی آنها		
آموزش		
ارائه گزارش های فصلی		
ارائه گزارش ها به رسانه ها		
ارائه گزارش ها به صورت استانی و منطقه ای		
بهبود جایگاه بین المللی		
نظام ارزشیابی درون سازمانی و برون سازمانی	عوامل زمینه ای	۵
ویژگی های منابع سرمایه ای سازمان		
مشوق ها و تنبیهات		
فرهنگ پاسخگویی		
همکاری دستگاه های اجرایی		
پشتیبانی سیاسی		
تخصص مدیران		
افزایش ارزش سازمان	پیامدها	۶
بهبود مسئولیت اجتماعی		
تهیه اطلاعات مفید برای تصمیم گیری		
ایجاد شفافیت		
جلوگیری از هدررفت منابع		
افزایش اعتماد اجتماعی		
فسادزدایی		
واقعی سازی درآمدهای مالیاتی		
کاهش فاصله ابراز تا تشخیص		

کاهش تورم
بهبود وضعیت اقتصادی
امکان سنجش عملکرد سازمان و مدیران
بهبود کارایی و اثربخشی سازمان
کنترل ناترازی و کسری بودجه
توزیع عادلانه ثروت
بهبود فضای کسب و کار
بهبود رفاه اجتماعی

پس از طراحی مؤلفه‌ها در چارچوب جدول ۱، مؤلفه‌ها نزد خبرگان ارسال گردید. در این مرحله از آنها درخواست شد که میزان موافقت خود با مؤلفه‌های موجود را با انتخاب نمره ای بین "۱" تا "۱۰" که بیانگر "کاملاً مخالف" تا "کاملاً موافق" می باشد، نشان دهند. معیار حذف مؤلفه‌ها، نمره کمتر از ۵ می باشد. بر اساس جدول ۲، اکثر مؤلفه‌ها تأیید گردیدند. لذا مدل نهایی تحقیق شامل ۶ مؤلفه اصلی و ۵۳ مؤلفه فرعی می باشد.

جدول ۲: مؤلفه‌های کلی تحقیق در دور اول

ردیف	مؤلفه‌های اصلی	مؤلفه‌های فرعی	میانگین نمره	وضعیت
۱	عوامل علی	الزامات قانونی و مقررات	۷/۱۲	پذیرش
		دیدگاه قانون گذاران و سیاست گذاران	۸/۲۱	پذیرش
		نوع اظهارنامه‌ها	۴/۳۳	رد
		ساده سازی فرآیندها	۴/۴۱	رد
		اعتماد سازی	۸/۰۱	پذیرش
		رعایت عدالت	۸/۱۴	پذیرش
		رعایت استانداردهای بخش عمومی	۸/۱۲	پذیرش
		استفاده از تجارب دیگر کشورها	۴/۱۰	رد
		عوامل سیاسی	۸/۰۱	پذیرش
		۲	پدیده اصلی	منتفع شدن همه استفاده کنندگان
افزایش قابلیت وصول مالیات	۹/۷۲			پذیرش
تغییر ارزیابی عملکرد	۴/۲۵			رد
شفافیت	۸/۶۱			پذیرش
مطابقت با مبانی حسابداری تعهدی	۸/۷۶			پذیرش
پاسخگویی	۷/۱۴			پذیرش
قابلیت وصول	۸/۴۶			پذیرش
قابلیت اندازه گیری	۸/۳۹			پذیرش

پذیرش	۸/۳۸	قابل اتکا بودن		
رد	۴/۳۳	بومی سازی سیستم		
پذیرش	۹/۳۰	تهیه دستورالعمل های لازم	شرایط مداخله گر	۳
پذیرش	۸/۴۲	ایجاد شرایط لازم برای اعایت و اجرای دستورالعمل ها		
رد	۴/۶۲	خصوصیات مدیران		
پذیرش	۸/۸۲	شرایط و نیاز دستگاه های اجرایی		
پذیرش	۷/۲۵	سیاست میزان و نحوه افشاء اطلاعات		
پذیرش	۷/۵۳	حمایت سیاست گذاران و مدیران		
پذیرش	۶/۵۸	زیرساخت های سخت افزاری و نرم افزاری		
پذیرش	۶/۱۵	یکپارچگی سیستم های حسابداری		
رد	۴/۲۶	تعیین معیار و استاندارد لازم	راهبردها	۴
پذیرش	۸/۱۲	استقرار سیستم به روز و مکانیزه		
پذیرش	۸/۱۲	بهبود آموزش و ترویج موضوع در دانشگاه		
رد	۴/۱۹	ایجاد نهادهایی برای سازمان دهی و نظارت		
پذیرش	۹/۱۱	کاهش تضاد منافع		
پذیرش	۸/۱۲	کاهش عدم تفارن اطلاعاتی		
پذیرش	۸/۳۸	کاهش فرار مالیاتی		
پذیرش	۹/۲۲	فرهنگ سازی داخل سازمان		
رد	۳/۷۵	برنامه ریزی دقیق		
پذیرش	۸/۴۸	متقاعدسازی داخل سازمانی و همراهی آنها		
رد	۴/۱۴	آموزش		
پذیرش	۶/۴۶	ارائه گزارش های فصلی		
پذیرش	۷/۲۵	ارائه گزارش ها به رسانه ها		
پذیرش	۹/۸۹	ارائه گزارش ها به صورت استانی و منطقه ای		
رد	۴/۶۵	بهبود جایگاه بین المللی		
پذیرش	۹/۸۸	نظام ارزشیابی درون سازمانی و برون سازمانی	عوامل زمینه ای	۵
پذیرش	۹/۴۲	ویژگی های منابع سرمایه ای سازمان		
پذیرش	۹/۵۳	مشوق ها و تنبیهات		
پذیرش	۹/۴۱	فرهنگ پاسخگویی		
پذیرش	۸/۱۵	همکاری دستگاه های اجرایی		
پذیرش	۹/۸۸	پشتیبانی سیاسی		
پذیرش	۹/۲۵	تخصص مدیران		
رد	۴/۳۶	افزایش ارزش سازمان	پیامدها	۶

بهبود مسئولیت اجتماعی	۹/۷۳	پذیرش
تهیه اطلاعات مفید برای تصمیم گیری	۹/۸۶	پذیرش
ایجاد شفافیت	۸/۱۲	پذیرش
جلوگیری از هدررفت منابع	۸/۲۵	پذیرش
افزایش اعتماد اجتماعی	۸/۱۱	پذیرش
فسادزدایی	۸/۷۶	پذیرش
واقعی سازی درآمدهای مالیاتی	۸/۹۹	پذیرش
کاهش فاصله ابراز تا تشخیص	۸/۸۲	پذیرش
کاهش تورم	۴/۵۵	رد
بهبود وضعیت اقتصادی	۹/۱۲	پذیرش
امکان سنجش عملکرد سازمان و مدیران	۹/۹۲	پذیرش
بهبود کارایی و اثربخشی سازمان	۹/۹۵	پذیرش
کنترل ناترازی و کسری بودجه	۹/۱۴	پذیرش
توزیع عادلانه ثروت	۹/۱۹	پذیرش
بهبود فضای کسب و کار	۹/۳۷	پذیرش
بهبود رفاه اجتماعی	۸/۱۰	پذیرش

لذا مدل نهایی پژوهش به صورت شکل ۱ می باشد.

شکل ۱: مدل نهایی تحقیق

بخش کمی

در این بخش اولویت بندی مولفه های اصلی و فرعی با استفاده از رویکرد تحلیل سلسله مراتبی (AHP) انجام شده است. بر اساس جدول ۳، عوامل علی با امتیاز ۰/۲۷۰ در اولویت اول در میان معیارهای اصلی قرار دارد. پیامدها با امتیاز ۰/۲۳۱ در اولویت دوم، شرایط مداخله گر با امتیاز ۰/۱۶۸ در اولویت سوم، پدیده اصلی با امتیاز ۰/۱۴۱ در اولویت چهارم، راهبردها با امتیاز ۰/۱۰۵ در اولویت پنجم و عوامل زمینه ای با امتیاز ۰/۰۸۶ در اولویت آخر قرار دارند. نرخ ناسازگاری نیز برابر با ۰/۰۸ می باشد. چون نرخ سازگاری بایستی کمتر از ۰/۱۰ باشد، لذا نرخ ناسازگاری به دست آمده مطلوب می باشد.

جدول ۳: مقایسات زوجی معیارهای هدف

رتبه	معیار	امتیاز
۱	عوامل علی	۰/۲۷۰
۲	پیامدها	۰/۲۳۱
۳	شرایط مداخله گر	۰/۱۶۸
۴	پدیده اصلی	۰/۱۴۱
۵	راهبردها	۰/۱۰۵
۶	عوامل زمینه ای	۰/۰۸۶

نرخ ناسازگاری = ۰/۰۸

بر اساس جدول ۴، دیدگاه قانون گذاران و سیاست گذاران با امتیاز ۰/۲۹۰ در اولویت اول در میان معیارهای عوامل علی قرار دارد. الزامات قانونی و مقررات با امتیاز ۰/۲۴۱ در اولویت دوم، رعایت استانداردهای بخش عمومی با امتیاز ۰/۱۶۵ در اولویت سوم، اعتمادسازی با امتیاز ۰/۱۱۲ در اولویت چهارم، عوامل سیاسی با امتیاز ۰/۱۰۳ در اولویت پنجم و رعایت عدالت با امتیاز ۰/۰۸۹ در اولویت آخر قرار دارد. نرخ ناسازگاری نیز برابر با ۰/۰۵ می باشد. چون نرخ سازگاری بایستی کمتر از ۰/۱۰ باشد، لذا نرخ ناسازگاری به دست آمده مطلوب می باشد.

جدول ۴: مقایسات زوجی معیارهای عوامل علی

رتبه	معیار	امتیاز
۱	دیدگاه قانون گذاران و سیاست گذاران	۰/۲۹۰
۲	الزامات قانونی و مقررات	۰/۲۴۱
۳	رعایت استانداردهای بخش عمومی	۰/۱۶۵
۴	اعتمادسازی	۰/۱۱۲
۵	عوامل سیاسی	۰/۱۰۳
۶	رعایت عدالت	۰/۰۸۹

نرخ ناسازگاری = ۰/۰۵

بر اساس جدول ۵، شفافیت با امتیاز ۰/۲۱۲ در اولویت اول در میان معیارهای پدیده اصلی قرار دارد. پاسخگویی با امتیاز ۰/۱۷۸ در اولویت دوم، منتفع شدن همه استفاده کنندگان با امتیاز ۰/۱۵۰ در اولویت سوم، افزایش قابلیت وصول مالیات با امتیاز ۰/۱۲۶ در اولویت چهارم، قابلیت وصول با امتیاز ۰/۱۰۶ در اولویت پنجم، قابلیت اندازه گیری با امتیاز ۰/۰۸۹ در اولویت ششم، قابل اتکا بودن با امتیاز ۰/۰۷۵ در اولویت هفتم و مطابقت با مبانی حسابداری تعهدی با امتیاز ۰/۰۶۳ در اولویت آخر قرار دارد. نرخ ناسازگاری نیز برابر با ۰/۰۴ می باشد. چون نرخ سازگاری بایستی کمتر از ۰/۱۰ باشد، لذا نرخ ناسازگاری به دست آمده مطلوب می باشد.

جدول ۵: مقایسات زوجی معیارهای پدیده اصلی

رتبه	معیار	امتیاز
۱	شفافیت	۰/۲۱۲
۲	پاسخگویی	۰/۱۷۸
۳	منتفع شدن همه استفاده کنندگان	۰/۱۵۰
۴	افزایش قابلیت وصول مالیات	۰/۱۲۶
۵	قابلیت وصول	۰/۱۰۶
۶	قابلیت اندازه گیری	۰/۰۸۹
۷	قابل اتکا بودن	۰/۰۷۵
۸	مطابقت با مبانی حسابداری تعهدی	۰/۰۶۳
نرخ ناسازگاری = ۰/۰۴		

بر اساس جدول ۶، حمایت سیاست گذاران و مدیران با امتیاز ۰/۲۳۰ در اولویت اول در میان معیارهای شرایط مداخله گر قرار دارد. یکپارچگی سیستم های حسابداری با امتیاز ۰/۱۹۱ در اولویت دوم، تهیه دستورالعمل های لازم با امتیاز ۰/۱۴۴ در اولویت سوم، سیاست میزان و نحوه افشاء اطلاعات با امتیاز ۰/۱۴۱ در اولویت چهارم، ایجاد شرایط لازم برای رعایت و اجرای دستورالعمل ها با امتیاز ۰/۱۰۸ در اولویت پنجم، زیرساخت های سخت افزاری و نرم افزاری با امتیاز ۰/۰۹۶ در اولویت ششم و شرایط و نیاز دستگاه های اجرایی با امتیاز ۰/۰۹۰ در اولویت آخر قرار دارد. نرخ ناسازگاری نیز برابر با ۰/۰۸ می باشد. چون نرخ سازگاری بایستی کمتر از ۰/۱۰ باشد، لذا نرخ ناسازگاری به دست آمده مطلوب می باشد.

جدول ۶: مقایسات زوجی معیارهای شرایط مداخله گر

رتبه	معیار	امتیاز
۱	حمایت سیاست گذاران و مدیران	۰/۲۳۰
۲	یکپارچگی سیستم های حسابداری	۰/۱۹۱
۳	تهیه دستورالعمل های لازم	۰/۱۴۴
۴	سیاست میزان و نحوه افشاء اطلاعات	۰/۱۴۱
۵	ایجاد شرایط لازم برای رعایت و اجرای دستورالعمل ها	۰/۱۰۸
۶	زیرساخت های سخت افزاری و نرم افزاری	۰/۰۹۶
۷	شرایط و نیاز دستگاه های اجرایی	۰/۰۹۰
نرخ ناسازگاری = ۰/۰۸		

بر اساس جدول ۷، فرهنگ سازی داخل سازمان با امتیاز ۰/۱۷۰ در اولویت اول در میان معیارهای راهبردها قرار دارد. بهبود آموزش و ترویج موضوع در دانشگاه با امتیاز ۰/۱۳۶ در اولویت دوم، کاهش تضاد منافع با امتیاز ۰/۱۳۱ در اولویت سوم، کاهش فرار مالیاتی با امتیاز ۰/۱۱۴ در اولویت چهارم، کاهش عدم تفارن اطلاعاتی با امتیاز ۰/۱۰۰ در اولویت پنجم، متقاعدسازی داخل سازمانی و همراهی

آنها با امتیاز ۰/۰۹۳ در اولویت ششم، استقرار سیستم به روز و مکانیزه با امتیاز ۰/۰۸۷ در اولویت هفتم، ارائه گزارش ها به رسانه ها با امتیاز ۰/۰۶۴ در اولویت هشتم، ارائه گزارش ها به صورت استانی و منطقه ای با امتیاز ۰/۰۵۶ در اولویت نهم و ارائه گزارش های فصلی با امتیاز ۰/۰۴۹ در اولویت آخر قرار دارد. نرخ ناسازگاری نیز برابر با ۰/۰۶ می باشد. چون نرخ سازگاری بایستی کمتر از ۰/۱۰ باشد، لذا نرخ ناسازگاری به دست آمده مطلوب می باشد.

جدول ۷: مقایسات زوجی معیارهای راهبردها

رتبه	معیار	امتیاز
۱	فرهنگ سازی داخل سازمان	۰/۱۷۰
۲	بهبود آموزش و ترویج موضوع در دانشگاه	۰/۱۳۶
۳	کاهش تضاد منافع	۰/۱۳۱
۴	کاهش فرار مالیاتی	۰/۱۱۴
۵	کاهش عدم تفارن اطلاعاتی	۰/۱۰۰
۶	متقاعدسازی داخل سازمانی و همراهی آنها	۰/۰۹۳
۷	استقرار سیستم به روز و مکانیزه	۰/۰۸۷
۸	ارائه گزارش ها به رسانه ها	۰/۰۶۴
۹	ارائه گزارش ها به صورت استانی و منطقه ای	۰/۰۵۶
۱۰	ارائه گزارش های فصلی	۰/۰۴۹

نرخ ناسازگاری = ۰/۰۶

بر اساس جدول ۸، ویژگی های منابع سرمایه ای سازمان با امتیاز ۰/۲۴۰ در اولویت اول در میان معیارهای عوامل زمینه ای قرار دارد. نظام ارزشیابی درون سازمانی و برون سازمانی با امتیاز ۰/۱۹۷ در اولویت دوم، مشوق ها و تنبیهات با امتیاز ۰/۱۶۱ در اولویت سوم، تخصص مدیران با امتیاز ۰/۱۳۲ در اولویت چهارم، پشتیبانی سیاسی با امتیاز ۰/۱۰۸ در اولویت پنجم، همکاری دستگاه های اجرایی با امتیاز ۰/۰۸۹ در اولویت ششم و فرهنگ پاسخگویی با امتیاز ۰/۰۷۳ در اولویت آخر قرار دارد. نرخ ناسازگاری نیز برابر با ۰/۰۴ می باشد. چون نرخ سازگاری بایستی کمتر از ۰/۱۰ باشد، لذا نرخ ناسازگاری به دست آمده مطلوب می باشد.

جدول ۸: مقایسات زوجی معیارهای عوامل زمینه ای

رتبه	معیار	امتیاز
۱	ویژگی های منابع سرمایه ای سازمان	۰/۲۴۰
۲	نظام ارزشیابی درون سازمانی و برون سازمانی	۰/۱۹۷
۳	مشوق ها و تنبیهات	۰/۱۶۱
۴	تخصص مدیران	۰/۱۳۲
۵	پشتیبانی سیاسی	۰/۱۰۸
۶	همکاری دستگاه های اجرایی	۰/۰۸۹
۷	فرهنگ پاسخگویی	۰/۰۷۳

نرخ ناسازگاری = ۰/۰۴

بر اساس جدول ۹، افزایش اعتماد اجتماعی با امتیاز ۰/۱۱۳ در اولویت اول در میان معیارهای پیامدها قرار دارد. فسادزدایی با امتیاز ۰/۱۰۰ در اولویت دوم، توزیع عادلانه ثروت با امتیاز ۰/۰۸۸ در اولویت سوم، بهبود رفاه اجتماعی با امتیاز ۰/۰۸۷ در اولویت چهارم، بهبود وضعیت اقتصادی با امتیاز ۰/۰۸۶ در اولویت پنجم، ایجاد شفافیت با امتیاز ۰/۰۷۶ در اولویت ششم، بهبود فضای کسب و کار با امتیاز ۰/۰۷۴ در اولویت هفتم، کنترل ناترازی و کسری بودجه با امتیاز ۰/۰۷۲ در اولویت هشتم، امکان سنجش عملکرد سازمان و مدیران با امتیاز ۰/۰۵۶ در اولویت نهم، بهبود کارایی و اثربخشی سازمان با امتیاز ۰/۰۵۱ در اولویت دهم، جلوگیری از هدررفت منابع با امتیاز ۰/۰۴۷ در اولویت یازدهم، بهبود مسئولیت اجتماعی با امتیاز ۰/۰۴۳ در اولویت دوازدهم، کاهش فاصله ابراز تا تشخیص با امتیاز ۰/۰۳۹ در اولویت سیزدهم، تهیه اطلاعات مفید برای تصمیم گیری با امتیاز ۰/۰۳۵ در اولویت چهاردهم و واقعی سازی درآمدهای مالیاتی با امتیاز ۰/۰۳۲ در اولویت آخر قرار دارد. نرخ ناسازگاری نیز برابر با ۰/۰۴ می باشد. چون نرخ سازگاری بایستی کمتر از ۰/۱۰ باشد، لذا نرخ ناسازگاری به دست آمده مطلوب می باشد.

جدول ۹: مقایسات زوجی معیارهای پیامدها

رتبه	معیار	امتیاز
۱	افزایش اعتماد اجتماعی	۰/۱۱۳
۲	فسادزدایی	۰/۱۰۰
۳	توزیع عادلانه ثروت	۰/۰۸۸
۴	بهبود رفاه اجتماعی	۰/۰۸۷
۵	بهبود وضعیت اقتصادی	۰/۰۸۶
۶	ایجاد شفافیت	۰/۰۷۶
۷	بهبود فضای کسب و کار	۰/۰۷۴
۸	کنترل ناترازی و کسری بودجه	۰/۰۷۲
۹	امکان سنجش عملکرد سازمان و مدیران	۰/۰۵۶
۱۰	بهبود کارایی و اثربخشی سازمان	۰/۰۵۱
۱۱	جلوگیری از هدررفت منابع	۰/۰۴۷
۱۲	بهبود مسئولیت اجتماعی	۰/۰۴۳
۱۳	کاهش فاصله ابراز تا تشخیص	۰/۰۳۹
۱۴	تهیه اطلاعات مفید برای تصمیم گیری	۰/۰۳۵
۱۵	واقعی سازی درآمدهای مالیاتی	۰/۰۳۲
	نرخ ناسازگاری = ۰/۰۴	

در نهایت، از تلفیق ضرایب اهمیت هر معیار با زیرمعیارها و هر گزینه به ازای هر معیار یا زیر معیار، امتیاز نهایی هر یک از گزینه ها تعیین شده است. اولویت بندی نهایی به ترتیب اولویت در جدول ۱۰ ارائه گردیده است. بر اساس یافته ها؛ دیدگاه قانون گذاران و سیاست گذاران، افزایش اعتماد اجتماعی، الزامات قانونی و مقررات، فسادزدایی و ... در اولویت های مهم اثرگذار بر گزارشگری سازمان امور

مالیاتی کشور هستند. چنانچه در نتایج قابل مشاهده بود، در هیچ یک از مقایسات زوجی ضریب ناسازگاری بالاتر از ۱٪ نیست بنابراین ناسازگاری نسبتاً قابل قبولی دارد و در قسمت امتیاز نهایی داده ها، همان طور که در جدول ۱۰ مشخص شده است، ناسازگاری ۰/۰۷ است و ضریب قابل قبول است.

جدول ۱۰: مقایسات زوجی نهایی

رتبه	معیار	امتیاز	رتبه	معیار	امتیاز
۱	دیدگاه قانون گذاران و سیاست گذاران	۰/۰۵۴	۲۸	ویژگی های منابع سرمایه ای سازمان	۰/۰۱۶
۲	افزایش اعتماد اجتماعی	۰/۰۴۳	۲۹	بهبود مسئولیت اجتماعی	۰/۰۱۶
۳	الزامات قانونی و مقررات	۰/۰۴۲	۳۰	ایجاد شرایط لازم برای رعایت و اجرای دستورالعمل ها	۰/۰۱۵
۴	فسادزدایی	۰/۰۳۸	۳۱	کاهش تضاد منافع	۰/۰۱۵
۵	توزیع عادلانه ثروت	۰/۰۳۴	۳۲	کاهش فاصله ابراز تا تشخیص	۰/۰۱۵
۶	بهبود وضعیت اقتصادی	۰/۰۳۳	۳۳	تهیه اطلاعات مفید برای تصمیم گیری	۰/۰۱۴
۷	بهبود رفاه اجتماعی	۰/۰۳۳	۳۴	قابلیت وصول	۰/۰۱۳
۸	حمایت سیاست گذاران و مدیران	۰/۰۳۱	۳۵	زیرساخت های سخت افزاری و نرم افزاری	۰/۰۱۳
۹	رعایت استانداردهای بخش عمومی	۰/۰۲۹	۳۶	کاهش فرار مالیاتی	۰/۰۱۳
۱۰	ایجاد شفافیت	۰/۰۲۹	۳۷	نظام ارزشیابی درون سازمانی و برون سازمانی	۰/۰۱۳
۱۱	بهبود فضای کسب و کار	۰/۰۲۸	۳۸	شرایط و نیاز دستگاه های اجرایی	۰/۰۱۲
۱۲	کنترل ناترازی و کسری بودجه	۰/۰۲۷	۳۹	کاهش عدم تقارن اطلاعاتی	۰/۰۱۲
۱۳	شفافیت	۰/۰۲۶	۴۰	واقعی سازی درآمدهای مالیاتی	۰/۰۱۲
۱۴	یکپارچگی سیستم های حسابداری	۰/۰۲۶	۴۱	قابلیت اندازه گیری	۰/۰۱۱
۱۵	پاسخگویی	۰/۰۲۲	۴۲	مقاعدسازی داخل سازمانی و همراهی آنها	۰/۰۱۱
۱۶	امکان سنجش عملکرد سازمان و مدیران	۰/۰۲۱	۴۳	مشوق ها و تنبیهات	۰/۰۱۱

۱۷	اعتمادسازی	۰/۰۲۰	۴۴	استقرار سیستم به روز و مکانیزه	۰/۰۱۰
۱۸	تهیه دستورالعمل های لازم	۰/۰۲۰	۴۵	قابل اتکا بودن	۰/۰۰۹
۱۹	فرهنگ سازی داخل سازمان	۰/۰۲۰	۴۶	تخصص مدیران	۰/۰۰۹
۲۰	بهبود کارایی و اثربخشی سازمان	۰/۰۲۰	۴۷	مطابقت با مبانی حسابداری تعهدی	۰/۰۰۸
۲۱	منتفع شدن همه استفاده کنندگان	۰/۰۱۹	۴۸	ارائه گزارش ها به رسانه ها	۰/۰۰۷
۲۲	سیاست میزان و نحوه افشاء	۰/۰۱۹	۴۹	پشتیبانی سیاسی	۰/۰۰۷
اطلاعات					
۲۳	عوامل سیاسی	۰/۰۱۸	۵۰	ارائه گزارش های فصلی	۰/۰۰۶
۲۴	جلوگیری از هدررفت منابع	۰/۰۱۸	۵۱	ارائه گزارش ها به صورت استانی و منطقه ای	۰/۰۰۶
۲۵	رعایت عدالت	۰/۰۱۶	۵۲	همکاری دستگاه های اجرایی	۰/۰۰۶
۲۶	افزایش قابلیت وصول مالیات	۰/۰۱۶	۵۳	فرهنگ پاسخگویی	۰/۰۰۵
۲۷	بهبود آموزش و ترویج موضوع در دانشگاه	۰/۰۱۶	-	-	-

نرخ ناسازگاری = ۰/۰۷

۵- نتیجه گیری

هدف از انجام این مطالعه، شناسایی و اولویت بندی عوامل گزارشگری برای سازمان امور مالیاتی کشور می باشد. جهت نیل به اهداف تحقیق از تلفیقی از روش های کمی و کیفی استفاده شده است. در بخش کیفی با استفاده از روش گلوله برفی و مراجعه به خبرگان در رابطه با اهداف مطالعه از آنها سؤال شده است. مطابق نظر خبرگان در مرحله اول تحقیق ۶۶ مفهوم در چارچوب ۶ مقوله شناسایی شد. پس از گردآوری و مرتب سازی مفاهیم در مرحله اول، در مرحله دوم مفاهیم به خبرگان ارجاع داده شده و از آنها در رابطه با مفاهیم مرحله اول سؤال شده است. در نهایت تعداد مؤلفه هایی که در مدل نهایی تحقیق مورد تأیید قرار گرفتند ۵۳ در چارچوب ۶ مقوله می باشند. بنابراین مدل نهایی تحقیق شامل ۵۳ مؤلفه در چارچوب ۶ مقوله؛ عوامل علی، پدیده اصلی، راهبردها، عوامل زمینه ای، شرایط مداخله گر و پیامدها می باشد. چنانچه یافته های پژوهش نشان می دهد، آنچه در بهبود کیفیت گزارشگری در سازمان امور مالیاتی از اهمیت بالاتری برخوردار است، دیدگاه قانون گذاران و سیاست گذاران در جهت اجرا و پیاده سازی حسابداری تعهدی است. لذا چنان استنتاج می شود که ابتدا بایستی سیاست گذاران اهمیت موضوع گزارشگری در سازمان امور مالیاتی که در شرایط کنونی اقتصاد کشور یکی از مهم ترین ارکان در بهبود وضعیت اقتصادی است، را به درستی درک کرده و در مراحل بعدی، مقدمات اجرای آن را فراهم کنند.

سیستم حسابداری یک سیستم اطلاعاتی است که یکی از زیر سیستم های مدیریت برای سازمان، شرکت و یا کشور می باشد که وظیفه آن تولید اطلاعات است و بر اساس این اطلاعات گزارش تهیه و در اختیار استفاده کنندگان قرار گیرد تا ذینفعان بتوانند تصمیمات

منطقی و درستی را بگیرند. اطلاعات دارای یک سری ویژگی‌های عمومی است که در حسابداری به آنها ویژگی کیفی گفته می‌شود که از جمله قابل اتکا بودن، مربوط بودن، قابل فهم بودن و... است که همه این موارد موجب بالا رفتن کیفیت اطلاعات می‌شود. بالا رفتن کیفیت یعنی اینکه اطلاعاتی که تصمیم‌گیرندگان را خوب هدایت کند تا تصمیم درستی بگیرد. یکی از استفاده‌کنندگان اصلی اطلاعات مالیاتی دولت است. با توجه به اینکه سازمان امور مالیاتی درآمدها را بر مبنای نقدی گزارش می‌کند لازم است سازمان یک باز تعریفی از تحقق درآمد داشته باشد. چون درآمدها در شرکت‌ها و سازمان‌ها به روش تعهدی شناسایی می‌کنند یعنی زمانی که درآمد تحقق پیدا کرد باید شناسایی و ثبت شود. درآمد زمانی تحقق پیدا می‌کند که اولاً میزان یا مبلغ مشخص باشد، دیگر آنکه فرایند کسب سود تکمیل شده باشد و قابلیت وصول داشته باشد. میزان مالیات بر اساس برگ تشخیص مشخص می‌شود. حال اینکه برای سازمان امور مالیاتی مهمتر از همه قابلیت وصول مالیات است. البته توصیه می‌شود مالیات را در مرحله تشخیص به عنوان درآمد شناسایی کنند تا مسئولین مالیاتی تشخیص را دنبال کنند چون بعد از چند سال تشخیص دهنده نیز دنبال این خواهد بود تا به تشخیص واقعی برسد تا در فرایندها تعدیلی صورت نگیرد و میزان تعدیل می‌تواند شاخصی برای ارزیابی عملکرد باشد. یعنی برای رسیدن به فهم مشترک باید تشخیص دهنده بداند که مالیات در چه سطحی تمکین، توافق یا در هر صورت قطعی می‌شود. در واقع در این سیستم حسابداری باید در تمامی فرایندها که ابراز، رسیدگی، تشخیص، تمکین، توافق و در هر مرحله از فرایندهای دادرسی اسم حساب به نام همان مرحله تعریف شود تا بتوان کنترل لازم در فرایندها را داشت. البته در مرحله ابراز درآمدها بصورت علی الحساب و در مرحله تشخیص به عنوان درآمد های قطعی شناسایی شود. در ادامه فاصله علی الحساب و درآمد تشخیصی به هم نزدیک تر خواهند شد. حسابداری تابع واقعیت اقتصادی است و تابع قوانین و مقررات نیست. قوانین و مقررات باید تابع واقعیت اقتصادی باشد و اگر در جایی دیده شد قوانین و مقررات خلأ دارد، باید اصلاح شود.

بر اساس یافته‌های پژوهش، پیشنهادات زیر ارائه گردیده است:

- با توجه به کمبود نیروی متخصص در بخش عمومی، در جهت استفاده بهینه از نیروی انسانی و صرفه جویی در هزینه‌ها به مدیران پیشنهاد می‌گردد با برگزاری کارگاه‌های آموزشی به صورت مستمر و یادگیری بهتر و انتقال دانش نیروهای متخصص به نیروهای غیرمتخصص بپردازند.
- استفاده از تجارب دیگر کشورهای موفق در زمینه به کارگیری از حسابداری بر مبنای تعهدی و یکپارچگی سیستم‌ها.
- با توجه به گستردگی بخش دولتی و عدم شفافیت در گزارش‌ها لذا به سیاست‌گذاران توصیه می‌شود جهت ارتقای کیفیت گزارشگری و حرکت در جهت افزایش شفافیت، با ارائه رهنمودهایی به استقرار مبنای حسابداری سازگار با همه بخش‌ها اقدام شود. چراکه هر یک از بخش‌های دولتی و غیردولتی هر کدام به صورت جداگانه بر اساس نوع ذینفعان و مقررات داخلی، انتظارات خاص و متفاوتی دارند.
- با توجه به آنکه زیرساخت‌ها در جهت بهبود کیفیت گزارشگری مالی و همچنین بهبود شفافیت، ضعیف می‌باشد، لذا پیشنهاد می‌شود سیاست‌گذاران پشتیبانی سیاسی و مالی خود را جهت بهبود زیرساخت‌ها اعم از؛ آموزش نیروی انسانی متخصص، بهبود زیرساخت‌های نرم افزاری و سخت افزاری و ... را اعلام نمایند.

منابع:

- ابوحمزہ، مینا، سلیمانی امیری، غلامرضا و عبدالهی، علی. (۱۳۹۹). مدل پذیرش زبان گزارشگری تجاری توسعه‌پذیر (XBRL) در سازمان امور مالیاتی کشور. مطالعات حسابداری و حسابرسی، ۹(۳۶): ۸۵-۹۸.
- اسماعیل زاده حبیب اله، قدرتی حسن، جباری حسین، عرب زاده میثم. (۱۴۰۰). شناسایی عوامل موثر بر گزارشگری پایداری شرکت‌های داروسازی: کاربرد ترکیبی روش‌های تصمیم‌گیری چند معیاره و دلفی. راهبردهای مدیریت در نظام سلامت، ۶(۳): ۲۳۳-۲۴۷.
- بندریان، امیرعلی، احمدی، محمدرضان، بزرگمهریان، شاهرخ، و مقصودی، فرامرز. (۱۳۹۸). تأثیر کیفیت گزارشگری مالی اینترنتی و ویژگی‌های شرکت بر محتوای اطلاعاتی ارزش بازار حقوق صاحبان سهام. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی (پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی)، ۱۱(۴۳): ۲۴۵-۲۱۹.
- بهبهانی نیا، پریسا سادات، و عسگری، نرگس. (۱۴۰۰). مسئولیت‌پذیری اجتماعی، حاکمیت شرکتی و عدم شفافیت گزارشگری مالی در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش‌های تجربی حسابداری، ۱۱(۴۲): ۷۶-۵۵.
- جامعی، رضا؛ ابراهیمی، ابراهیم و رضایی یمین، فایزه. (۱۳۹۵). بررسی ارزیابی پاسخگویی سیستم حسابداری و گزارشگری مالی در سازمان امور مالیاتی استان کرمانشاه. دو فصلنامه حسابداری دولتی، ۲(۴۹): ۶۹-۸۰.
- حسینی، سیدمیثم، محفوظی، غلامرضا، و خردیار، سینا. (۱۴۰۰). بررسی نقش گزارشگری مالیاتی متهورانه در احتمال وجود تقلب در صورت‌های مالی. تحقیقات حسابداری و حسابرسی (تحقیقات حسابداری)، ۱۳(۵۰): ۱۶۳-۱۷۶.
- خواجوی، شکرالله، رضایی، غلامرضا و فانی، لیلیا. (۱۴۰۱). رابطه بین اجتناب مالیاتی و ضعف کنترل‌های داخلی. قضاوت و تصمیم‌گیری در حسابداری، ۱(۱): ۴۷-۶۶.
- ذبیح اله نژاد، وحید. (۱۳۹۸). ضرورت بکارگیری و پیاده‌سازی حسابداری تعهدی در بخش عمومی و ارزیابی آن در سطح پاسخگویی و گزارشگری مالی برای استفاده در بخش عمومی ایران. توسعه سازمانی پلیس، ۱۶(۶۸): ۹۷-۱۲۱.
- رسولی، امید، همت فرو، محمود، ۱۳۹۸، بررسی تاثیر سواد مالی، نگرش نسبت به ریسک و انگیزه پس انداز در کاهش ضعف سرمایه‌گذاران در صندوق‌های سرمایه‌گذاری، چهارمین کنفرانس ملی در مدیریت، حسابداری و اقتصاد با تاکید بر بازاریابی منطقه ای و جهانی، تهران - دانشگاه شهید بهشتی.
- صابری اسفراجانی، مهدی و ناظمی، امین. (۱۴۰۲). شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر گزارشگری مسئولیت اجتماعی در سازمان تامین اجتماعی با استفاده از مدل تحلیل سلسله مراتبی فازی. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۱۲(۴۶): ۴۲-۱۲.
- محمدمدی، علی، محمدمزاده، سالطه، حیدر، دیانتی دلیلی، زهرا و اقدم مزرعه، یعقوب. (۱۳۹۹). حسابداری دولتی، ۶(۱۲): ۱۷۴-۱۶۵.
- مولایی ایل ذوله، علی، جعفری، محبوبه، نوره زاده، نوروز و دارابی، رویا. (۱۴۰۲). مدلی برای شناسایی و اولویت بندی عوامل موثر بر گزارشگری متهورانه مالیاتی با استفاده از روش تحلیل مولفه‌های اصلی. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۱۲(۴۸): ۲۴۸-۲۳۱.
- Adhikari, B., Alm, J., & Harris, T. F. (2021). Small business tax compliance under third-party reporting. *Journal of Public Economics*, 203, 104514.
- Chen, A., & Gong, J. J. (2021). Accounting comparability, financial reporting quality, and the pricing of accruals. *Advances in accounting*, 45, 100415.
- Donkor, A., Djajadikerta, H. G., Mat Roni, S., & Trireksani, T. (2022). Integrated reporting quality and corporate tax avoidance practices in South Africa's listed companies. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 13(4), 899-928.
- Kurauone, O., Kong, Y., Sun, H., Muzamhindo, S., Famba, T., & Taghizadeh-Hesary, F. (2021). The effects of International Financial Reporting Standards, auditing and legal enforcement on tax evasion: Evidence from 37 African countries. *Global Finance Journal*, 49, 100561.
- Miguel, N. P., & De La Pena, J. I. (2018). New accounting information system: An application for a basic social benefit in Spain: Un nuevo sistema de información contable: Una aplicación para la prestación social básica en España. *Revista de Contabilidad-Spanish Accounting Review*, 21(1), 28-37.

- Overesch, M., & Wolff, H. (2021). Financial transparency to the rescue: Effects of public Country-by-Country Reporting in the European Union banking sector on tax Avoidance. *Contemporary accounting research*, 38(3), 1616-1642.
- Romaniuc, R., Dubois, D., Dimant, E., Lupusor, A., & Prohntchi, V. (2022). Understanding cross-cultural differences in peer reporting practices: evidence from tax evasion games in Moldova and France. *Public Choice*, 190(1), 127-147.
- Xing, X., & Yan, S. (2019). Accounting information quality and systematic risk. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, 52, 85-103.